

Deelsessie asielmigratie

17 februari 2023

Programma

- 1 Welkom
- 2 Cijfers
- 3 Lopende trajecten
- 4 Knoppen en effecten
- 5 Wvttk

Het grotere geheel

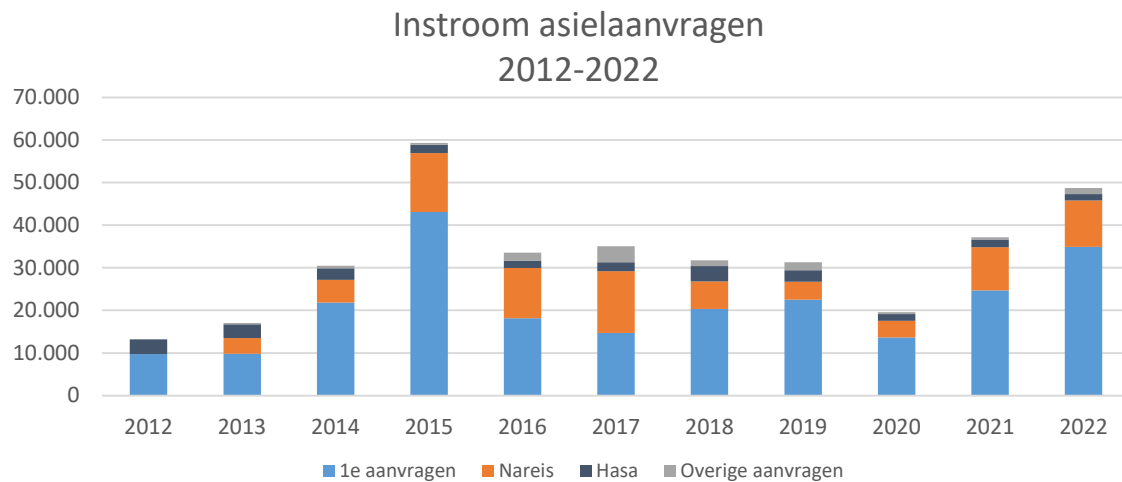

Cijfers

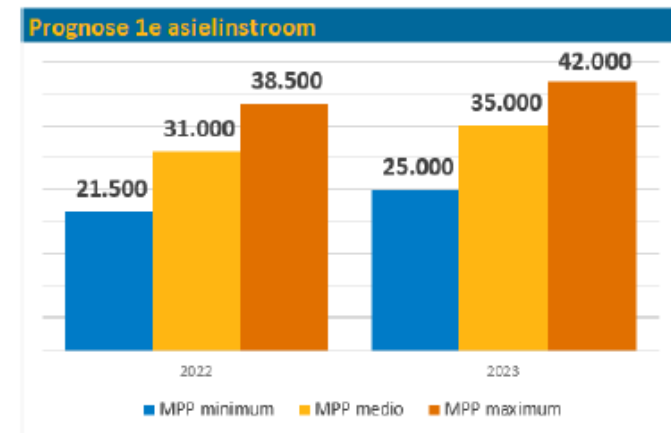

Asiel (1) Verhoogde instroom

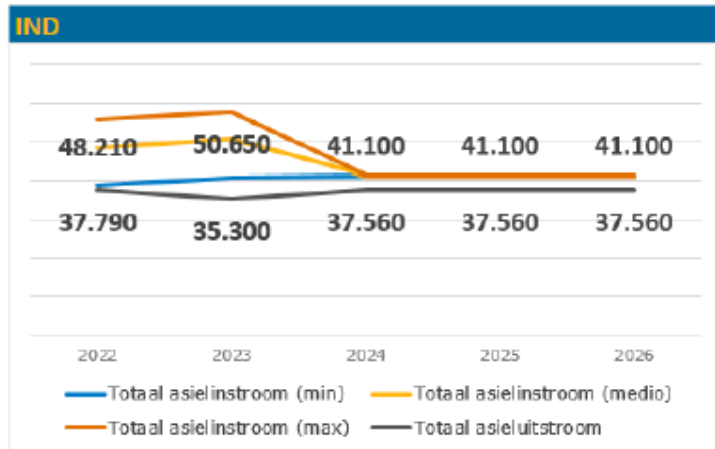
- > De totale asielinstroom in 2022 was aanzienlijk hoger dan in voorgaande jaren. Hetzelfde geldt ook voor de eerste asielinstroom.
- > Het totaal aantal asielaanvragen in 2022 is ca. 49.400. Het aantal eerste asielaanvragen is ca. 35.500.

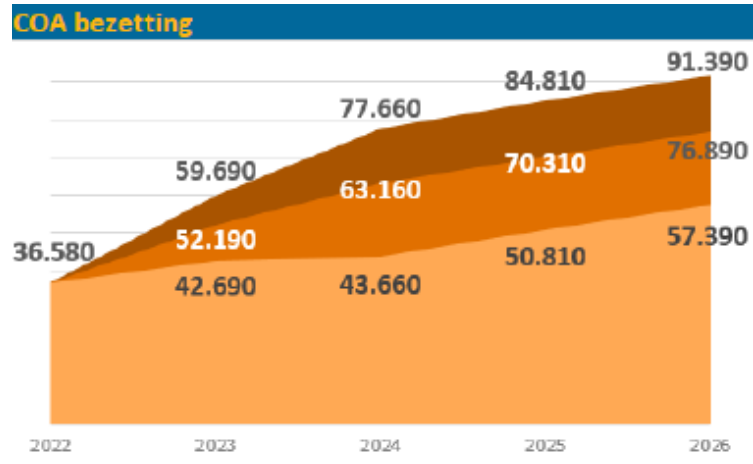
- > Bij gelijkblijvende omstandigheden is het de verwachting dat het aantal eerste asielaanvragen in 2023 zal toenemen.

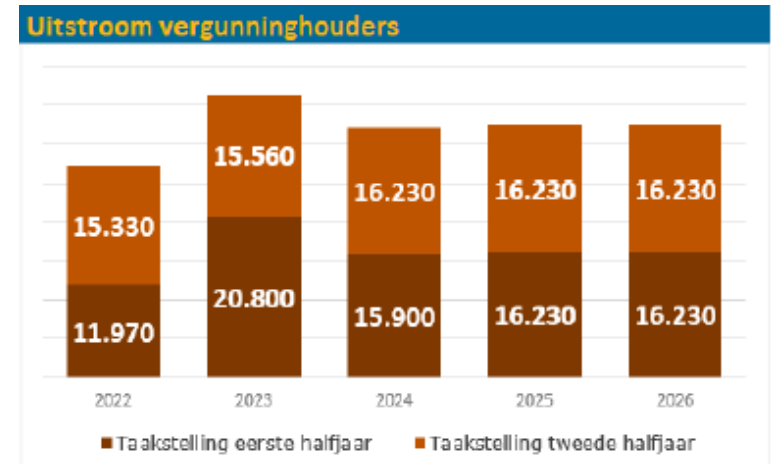
Asiel (2) In-, door- en uitstroom

- > In het medio scenario van de MPP wordt in 2023 een totaal aantal asielaanvragen van 50.650 verwacht (gele lijn).
- > De IND verwacht in 2023 in totaal op 35.300 asielaanvragen een besluit te kunnen nemen (zwarte lijn).
- > **De werkvoorraad en de doorlooptijden van de IND zullen hierdoor in 2023 oplopen.** Hierdoor zullen asielzoekers ook langer in de opvang moeten verblijven en zal de COA-bezetting toenemen.

- > **Door de hogere asielinstroom zal de bezetting bij het COA toenemen.** Op basis van de verwachte bezetting berekent COA de benodigde capaciteit rekening houdend met een bezettingspercentage van 91%.
- > Het COA verwachtte per 1 januari 2023 61.200 opvangplekken nodig te hebben en per 1 januari 2024 75.700 plekken.

- > Het aandeel kansrijke asielaanvragen is in 2022 toegenomen. Het inwilligingspercentage is hierdoor ook gestegen. De verwachting is dat deze ontwikkeling in 2023 doorzet.
- > Deze ontwikkeling, in combinatie met de verwachte hogere aantallen asielaanvragen, maakt dat **de taakstelling vergunninghouders de komende jaren naar verwachting hoger blijft** dan de afgelopen jaren het geval was.

Lopende trajecten

Lopende trajecten

Fundamentele heroriëntatie asiel- en opvangstelsel

Onderzoek naar verhoogd Nederlands inwilligingspercentage en totstandkoming landenbeleid

'Spreidingswet' en uitvoeringsagenda flexibele opvang

Trajecten uitstroomverhoging IND

EU inzet in het kader van Dublin, Solidariteit en versterking buitengrenzen

Migratiepartnerschappen

ACVZ-advies 'Realisme rond richtgetallen'

Output: Kamerbrief met kabinetsreactie in maart 2023 (JenV)

Onderzoek toegang asielzoekers tot de arbeidsmarkt

Output: rapport in februari 2023 (SZW)

Onderzoek naar demografische ontwikkelingen

Output: Advies van de Staatscommissie Demografie 2050, december 2023 (SZW)

Onderzoeken/monitoren best practices andere EU-landen (o.a. BE, DU, DK, VK, ZWE) en internationaal (AUS, VS, CAN)

Doorlopend

Handelingsperspectief

Aan welke knoppen kunnen we draaien en wat is daarvan het effect?

Loslaten éénstatusstelsel

Beschrijving

Het éénstatusstelsel regelt dat vluchtelingen en subsidiair beschermden dezelfde rechten hebben. Deze keus is bewust gemaakt om te voorkomen dat een vreemdeling die een subsidiaire beschermingsstatus krijgt, gaat doorprocederen tegen de weigering om hem vluchtelingstatus te verlenen. Omdat aan beide statussen dezelfde rechten zijn verbonden, heeft een vreemdeling hier geen belang bij. Doorprocederen brengt hoge kosten met zich mee en betekent een belasting voor de uitvoering en de rechtelijke macht. Het internationaal en Europees asielrecht verplicht Nederland niet tot een éénstatusstelsel. Het loslaten ervan stelt Nederland in staat te differentiëren tussen deze twee statussen ten aanzien van o.a. gezinshereniging, en in lichtere mate op het gebied van intrekkingen, duur van de vergunning, integratievoorzieningen en sociale bijstand.

Effect

Voor subsidiair beschermden schrijft de gezinsherenigingsrichtlijn niet de meest gunstige voorwaarden voor. Zonder deze gunstiger voorwaarden is het recht op gezinsleven voor subsidiair beschermden er ook (artikel 8 EVRM) maar kunnen (binnen redelijke grenzen) extra voorwaarden gesteld worden, in het bijzonder het verwerven van eigen inkomen, huisvesting en integratievoorwaarden. Door de eis van huisvesting te stellen, hoeven gezinsleden ook niet meer naar de COA-opvang. Dit vermindert de druk op de opvang.

Dit zou daarnaast Nederland wellicht minder aantrekkelijk kunnen maken als bestemmingsland.

Daar staat tegenover een relevant grotere werklast voor IND, rechtspraak en gefinancierde rechtsbijstand.

Doorlooptijd

Wetswijziging in de orde grootte van een stelselwijziging. Zeker twee jaar.

Europese inzet vereist?

Nee

Overige relevante informatie of samenhang

Afschaffen asielvergunning voor onbepaalde tijd

Beschrijving

Asielzoekers die in aanmerking komen voor vluchtelingenstatus of subsidiaire bescherming krijgen in Nederland eerst een asielvergunning voor bepaalde tijd (vijf jaar). Gedurende die vijf jaar kan de vergunning worden ingetrokken wanneer de asielstatushouder niet langer internationale bescherming nodig heeft. Na vijf jaar kan de statushouder in aanmerking komen voor een asielvergunning voor onbepaalde tijd (met inburgering als voorwaarde). Als de asielvergunning voor onbepaalde tijd eenmaal is verkregen, kan deze niet langer worden ingetrokken wanneer de gronden voor de oorspronkelijke asielverlening zijn komen te vervallen. Dit beleid is ruimhartiger dan noodzakelijk volgens de Europese Kwalificatierichtlijn. In die richtlijn is zelfs vastgesteld dat statussen moeten worden ingetrokken indien de houder niet meer voldoet aan de daarvoor gestelde voorwaarden.

Effect

Het is de niet zeker dat deze maatregel effect zal hebben op de instroom naar Nederland.

Voor de zekerheid van langdurig verblijf kan de statushouder na vijf jaar en zolang hij in het bezit is van de asielvergunning zich richten op de (EU) status van langdurig ingezetene. Hiervoor geldt naast het inburgeringsvereiste ook het middelenvereiste. Asielvergunninghouders worden daarmee maximaal gestimuleerd tot participatie en betaalde arbeid. Omdat langdurig verblijf minder snel zeker gesteld kan worden in dit model, zal vaker verlenging van tijdelijk verblijf verzocht worden. Dit leidt tot meer procedures voor de IND.

Doorlooptijd

Zeker twee jaar voor een wetwijziging van grote omvang. Daarnaast overgangsrecht voor bestaande statushouders.

Europese inzet vereist?

Nee

Overige relevante informatie of samenhang

Variëren in de aantallen hervestiging

Beschrijving

Op dit moment vindt er jaarlijks via UNHCR hervestiging plaats naar Nederland van 500 vluchtelingen (afgezien van de EU-Turkije afspraken). Het coalitieakkoord geeft aan dat wanneer aan een aantal voorwaarden is voldaan, dit kan worden verhoogd naar 900.

Een regelmatig geuit perspectief is dat hervestiging een goede manier is om solidariteit te tonen in het kader van de internationale vluchtelingenproblematiek. Er is een logica denkbaar die stelt dat wanneer het lukt meer grip te krijgen op de autonome asielstromen (minder mensen die zich zelf in Nederland melden) er meer ruimte ontstaat voor hervestiging. In welke mate hiervoor te kiezen is een politieke keuze die ondersteund kan worden met demografische inzichten.

Effect

Meer hervestiging vraagt meer financiële middelen en meer personele inzet. Het is echter wel een sterk gestructureerd proces met weinig onvoorziene knelpunten.

Doorlooptijd

Op en afschalen kan relatief snel. Voldoende opvang of huisvesting is wel een voorwaarde bij opschalen.

Europese inzet vereist?

Nee, wanneer vooraf goed gepledged wordt kunnen wel EU-middelen hiervoor verkregen worden.

Overige relevante informatie of samenhang

Externalisering

Beschrijving

Externalisering gaat uit van de veronderstelling dat er een veilig gebied buiten het grondgebied van de EU is, waar een lidstaat of de EU verzoeken om internationale bescherming in behandeling kan nemen en beoordelen, of laten nemen en beoordelen. Hiervan zijn verschillende vormen denkbaar of in het verleden onderwerp van discussie geweest. Europese wetgeving geeft de mogelijkheid om een asielverzoek niet-ontvankelijk te verklaren op grond van het 'veilig derde land' criterium, en de betreffende persoon over te brengen naar een derde land om daar het asielverzoek in behandeling te laten nemen, door de lokale autoriteiten. Voorbeelden zijn de EU-Turkije Verklaring en – recenter – de VK-Rwanda overeenkomst. Terugkerend thema van 'ontschepingsplatforms' in de MED raakt hier ook aan. Denemarken zou in gesprek zijn met Rwanda (details onbekend), en een dergelijk initiatief nu binnen EU kader verder willen brengen. Voor een effectieve tenuitvoerlegging van deze vorm bestaan aanzienlijke (juridische) belemmeringen in Europese regelgeving (bandcriterium met name). Ten tweede zou het identificeren van, en komen tot een overeenkomst met een potentieel derde land naar verwachting aanzienlijk tijd en middelen vereisen. Deze vorm zou verkend kunnen worden, zowel separaat als NL als op EU-niveau.

Effect

In de veronderstelling van een functionerende en effectieve procedure en samenwerking met een derde land die de rechterlijke toets doorstaan (casus Rwanda onderstreept het belang hiervan), kan effect aanzienlijk zijn in termen van zowel vermindering van instroom als verhoging van uitstroom.

Doorlooptijd

Gelet op verkenning- en onderhandelingstraject met derde land c.q. mogelijke afhankelijkheid van EU onderhandelingen over wetgeving: langere termijn.

Europese inzet vereist?

Ja,
1) aanpassing Europese regelgeving (lopend) – ter verlichting van de criteria van een veilig derde land, met name om te zorgen dat een 'band' (of doorreis) met het land niet langer vereist is, en
2) samen optrekken met andere Lidstaten c.q. Europese Commissie richting relevant(e) derde land(en).

Overige relevante informatie of samenhang

Huidig coalitieakkoord bevat – in tegenstelling tot het voorgaande – geen uitdrukkelijke inzet op 'veilig derde land' of aanverwanten als terugkeer naar de regio. Wel inzet op migratiepartnerschappen met vermindering van instroom en verbetering van terugkeersamenwerking als doelen.

Gemeenschappelijk Europees asielstelsel

Beschrijving

Het Asiel- en Migratiepact bestaat uit een set wetgevende voorstellen die toewerkt naar snellere en efficiëntere procedures aan de buitengrenzen van de EU, bestaand uit screening, registratie, een snelle asielprocedure en, indien van toepassing, een direct aansluitende terugkeerprocedure. Daarnaast wordt een solidariteitsmechanisme voorgesteld om lidstaten onder druk te ontlasten via verdeling van asielmigranten over Europa of met financiële/operationele steun.

De 'knoppen' waaraan gedraaid kan worden zijn beperkt, omdat sprake is van een sterk verdeeld Europees krachtenveld. De Nederlandse inzet kan wel op verschillende ambitieniveaus worden ingestoken. In algemene zin geldt dat het binnen bereik brengen van een ambitieus resultaat op de grensprocedures sterk afhangt van het ambitieniveau op een herplaatsingsmechanisme en vice versa, en het best bereikt kan worden met een akkoord tussen alle Europese lidstaten.

Effect

Wanneer asielgrensprocedures daadwerkelijk worden uitgevoerd, is een vermindering van secundaire migratie van andere EU-lidstaten naar Nederland een mogelijk effect.

Doorlooptijd

Afhankelijk van voortgang onderhandelingen binnen de EU.

Europese inzet vereist?

Ja.

Overige relevante informatie of samenhang

In het coalitieakkoord is de ambitie opgenomen om te werken aan de herziening van het gezamenlijke Europese asielsysteem (GEAS) zoals voorgesteld door de Europese Commissie en neergelegd in de kabinetsappreciatie, maar, als dit niet snel genoeg gaat, verder te werken in een kopgroep van gelijkgestemde lidstaten.

Beperking nareis

Beschrijving

Binnen de staande nationale en internationale beleids- en regelgevingskaders en het huidige eenstatusstelsel zijn er mogelijkheden denkbaar om beperkende maatregelen te treffen in het nareiskader.

De volgende mogelijkheden zijn denkbaar:

- Afschaffen mogelijkheid indienen aanvraag door referent in Nederland
- Tegenwerpen bijzondere banden derde land
- Terug naar stringente toets op 'alleenstaande' minderjarige vreemdelingen
- Strikter beleid kinderen uit verbroken relaties
- Afschaffen beleid pleegkinderen
- Afschaffen beleid jongvolwassenen
- Afschaffen beleid partners
- Afschaffen of clausuleren opvolgende aanvragen

Effect

Van de hier genoemde mogelijkheden is (nog) niet onderzocht of zij in aantallen een substantiële invloed op de instroom hebben. Een effect is dus ook daarom niet zeker.

Gezinshereniging is bevorderlijk voor een geslaagde en snellere integratie. Beperking of verzwaring van de mogelijkheden, kan dus een rem op de integratie betekenen.

Doorlooptijd

Voor veel van deze opties geldt dat zij gepaard moeten gaan met een wetswijziging, in ieder geval van de Vreemdelingenwet 2000 en het Vreemdelingenbesluit 2000.

Europese inzet vereist?

Nee

Overige relevante informatie of samenhang

Opvang versoberen voor kansarmen en voor niet-kansarmen verrijken ihkv taal en werk

Beschrijving

Al langere tijd bestaat het beleidsuitgangspunt dat personen met een kansarme asielaanvraag sober opgevangen dienen te worden. Het lukt nog niet goed om dit uitgangspunt te implementeren aangezien gemeenten niet staan te springen deze sobere opvang binnen de eigen gemeentegrenzen te hebben. Er zou met nog meer kracht hierop ingezet kunnen worden als onderdeel van de bredere opvanginzet richting gemeenten en parallel aan de andere trajecten zoals de 'Spreidingswet'.

Om nog meer begrip en draagvlak voor die versobering te vinden en vanuit de menselijke maat zou de opvang voor niet-kansarmen verrijkt kunnen worden door meer en eerder in te zetten op Nederlandse taal en (vrijwilligers)werk.

Effect

Versobering van de opvang, zeker wanneer voorzieningen in natura worden geboden en niet in cash, lijkt een gunstig effect te hebben op de aantrekkelijkheid voor de kansarme groep.

Het verrijken van de voorzieningen voor niet-kansarmen op het terrein van taal en werk is goed voor de leefbaarheid op de centra en dat is gunstig voor de uitvoering en het draagvlak. Zeker nu de procedures bij de IND voor deze groep nog enige tijd langer duurt dan gewenst is het daarnaast belangrijk mensen tijdig te activeren. Dat helpt latere participatie als vergunningverlening volgt..

Doorlooptijd

Voor veel van deze opties geldt dat zij gepaard moeten gaan met een wetswijziging, in ieder geval van de Vreemdelingenwet 2000 en het Vreemdelingenbesluit 2000.

Europese inzet vereist?

Nee

Overige relevante informatie of samenhang

Lopende trajecten -> aanvullende knoppen

Fundamentele heroriëntatie asiel- en opvangstelsel

- *Inrichting asielproces*

- *Rechtsbijstand asiel*

- (...)

Onderzoek naar verhoogd Nederlands inwilligingspercentage en totstandkoming landenbeleid

- *Totstandkoming landenbeleid*

- *Verdeling bewijslast asielzoeker <-> overheid*

- (...)

Afspraken vervolgproces

Wvttk

